

Richtlijn voor veilig en zorgvuldig werken aan ondergrondse lijninfrastructuur

Kabels en leidingen in een verontreinigde bodem

Enrico van den Bogaard, Gemeentelijk Platform Kabels en Leidingen (GPKL)
Ludolf Schouten, CROW

Bij het leggen van kabels en leidingen in de bodem is soms bodemverontreiniging in het geding. Hierdoor kunnen bij het werken aan kabels en leidingen ongewenste risico's optreden voor mens en milieu, en eventueel ook voor de desbetreffende voorzieningen. In de praktijk blijkt daar nogal divers mee te worden omgegaan. Dit kan voortaan beter.

De nieuwe CROW-publicatie 307 'Kabels en leidingen in verontreinigde bodem' gaat over de combinatie van de twee aspecten 'werken aan kabels en leidingen' en 'verontreinigde bodem'.

De inhoud is een specifiek op lijninfrastructuur toegespitst afwegingskader met als doel: werkzaamheden zo efficiënt en effectief mogelijk te laten verlopen, daarbij uitdrukkelijk rekening houdend met mogelijke complicaties als gevolg van een verontreinigde bodem. De publicatie bevat een processchema met alle stappen die vooraf, tijdens en na het werk

nodig zijn. De intentie hierbij is niet het saneren van de bodem, maar een verantwoorde uitvoering van het werken aan kabels en leidingen. De te doorlopen stappen geven een volledig beeld van de bestaande richtlijnen en wettelijke verplichtingen. Er zijn geen nieuwe eisen geformuleerd.

Aanleiding

De ontwikkeling van deze richtlijn was nodig omdat aandacht voor bodemverontreiniging bij (het voorbereiden van) werken aan lijninfrastructuur niet altijd vanzelfsprekend is. De druk om het werk klaar te krijgen domineert soms ten koste van veiligheid en milieu. De richtlijn legt de basis voor een acceptabel niveau van milieu- en veiligheidsmaatregelen.

De bijzondere aard van kabel- en leidingtracés vergt een specifieke aanpak: tracés zijn langgerekt en lijnvormig en hebben een beperkte breedte en diepte. Vaak is er sprake van tijdelijke uitname en worden de sleuven dezelfde dag nog gedicht. Het karakter van deze lijnvormige werken is heel anders dan dat van de locatiegerichte ingrepen waarop de bodemregelgeving is gebaseerd. Behalve milieuregels zijn op het werken in en met verontreinigde grond ook veiligheid- en gezondheidregels van toepassing. De basis voor de regels wordt gevormd door de EU-richtlijn 92/57, waar het (laten) werken met giftige en toxische stoffen als een bijzonder risico wordt aangewezen. De feitelijke en praktische invulling van de noodzakelijke maatregelen zijn vastgelegd in (onder meer) CROW-publicatie 132.

Landelijke verschillen in werkwijze

Uit onderzoek van CROW kwam naar voren dat grondroerders in veel gevallen geen, of een onvolledig beeld van de bodemkwaliteit hebben waar in wordt gegraven, waardoor de afhandeling van de milieukundige procedures fout worden uitgevoerd en/of niet de juiste veiligheidsmaatregelen worden genomen. Tot op heden wordt er nogal divers omgegaan met het specifieke lijnvormige karakter van de kabel- en leidingtracés. Gemeentelijke afdelingen milieuzaken stellen verschillende onderzoekseisen. Dit veroorzaakt verwarring en problemen. Onduidelijkheid en onzekerheid bestaat over wie welke stappen moet nemen. Daardoor worden regelmatig onvoldoende voorbereidende stappen genomen. In situaties met bodemverontreiniging in het tracé kan dit resulteren in een onveilige situaties voor personeel en omgeving en in stagnatie van werkzaamheden. De richtlijn is opgesteld om te komen tot een efficiënte, eenduidige en duidelijke werkwijze en is bedoeld voor specialisten en kaderpersoneel (uitvoerders, opzichters, werkvoorbereiders) op gebied van milieu en veiligheid bij gemeenten, netbeheerders en grondroerders.

Initiatief vanuit de branche

De richtlijn is tot stand gekomen door de inspanning van een brede werkgroep waarin uiteenlopende partijen (van bevoegd gezag tot uitvoerende partijen) elkaar hebben gevonden. Het initiatief werd genomen door het Gemeentelijk Platform Kabels en Leidingen (GPKL) en het Kabel- en Leidingoverleg (KLO). Betrokkenen hadden de wens om de beschikbare kennis op overzichtelijke wijze vast te stellen en als CROW-publicatie te doen uitgeven. CROW heeft deze wens graag gehonoreerd, niet in de laatste plaats omdat de richtlijn aansluit op CROW-publicaties 132: 'Werken in of met verontreinigde grond en verontreinigd (grond)water' en 250: 'Graafschade voorkomen aan kabels en leidingen'. Met de richtlijn is een win-win situatie ontstaan, waarbij de kabelaars veelal met een beperkte inspanning kunnen volstaan voordat ze aan de slag gaan, en waarbij het bevoegd gezag een eenduidige aanpak van lijnvormige trajecten kan handhaven.

Quick scan met uitgangspunt: gros is onverdacht

De praktijk leert dat het merendeel van de locaties onverdacht en niet verontreinigd zijn.

De publicatie focust dan ook bewust op het algemene uitvoeringsproces. Om de locaties te controleren, is de 'quick scan historisch onderzoek' ontwikkeld. Hiermee kan met een

minimale onderzoeksinspanning geconcludeerd worden of er mogelijk sprake is van verontreiniging. De *quick scan* bestaat onder andere uit het raadplegen van digitale loketten van zowel de gemeente als de provincie. Er wordt gecontroleerd of er in het verleden op of nabij de onderzoekslocatie mogelijk bodembedreigende activiteiten hebben plaatsgevonden en of er reeds bodemonderzoeken of saneringen zijn uitgevoerd. Indien op basis van de *quick scan* geconcludeerd wordt dat ter plaatse van of nabij het onderzoekstracé geen verdachte of verontreinigde locaties bekend zijn, kan uitgebreid onderzoek inclusief bijbehorende procedures achterwege blijven. Dit voorkomt onnodige kosten. Werken volgens het motto 'een goed begin is het halve werk' kan tevens voorkomen dat werk ernstig wordt vertraagd wanneer reeds beschikbare informatie over toch aanwezige verontreiniging ten onrechte over het hoofd wordt gezien.

Hoe ziet de richtlijn eruit?

De kern van de richtlijn is een stroomschema, waarin de complexe materie van het werken aan kabels en leidingen vereenvoudigd is weergegeven. Dit schema bevat alle stappen die vanuit het oogpunt van milieu, bodem en arbeidsomstandigheden van belang zijn bij het voorbereiden, uitvoeren en toetsen van werkzaamheden aan kabels en leidingen in (mogelijk) verontreinigde landbodems. Met behulp van het schema wordt ook duidelijk wie welke verantwoordelijkheden heeft tijdens het gehele proces. Het stroomschema wordt vervolgens toegelicht in de bijbehorende richtlijn.

Flankerend advies voor gemeenten

Parallel aan deze CROW-richtlijn heeft het GPKL een praktisch advies opgesteld voor gemeenten, om hun interne procesgang met betrekking tot werken aan kabels en leidingen in hun openbare grond te verbeteren. Dit advies is opgenomen in het kader bij dit artikel. <<

Aanleg van kabels en leidingen in openbare grond

Actieve verwijzing binnen gemeente bevordert efficiënte procesgang

Verplichtingen voor de initiatiefnemer

Voor het aanleggen van ondergrondse netten (kabels en leidingen) in de openbare grond, heeft een aanvrager/initiatiefnemer (dat is de netbeheerder of een aannemende partij) te maken met meerdere verplichtingen:

- 1 De initiatiefnemer dient te beschikken over de benodigde bestuurlijke toestemming voor de aanleg van de netten.
- 2 De initiatiefnemer dient een graafmelding te doen via Klic-online (op grond van de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten) om zich ervan te vergewissen welke andere kabels en leidingen hij kan verwachten¹ in het beoogde tracé. Kernbegrip hier is 'zorgvuldig graven'.
- 3 De initiatiefnemer dient zich op de hoogte te stellen van de milieukundige kwaliteit van de bodem ter plaatse van het beoogde tracé en dient de daar mogelijk uit voortvloeiende vervolgstappen te zetten. Om zowel de initiatiefnemer als andere belanghebbenden (zoals de gemeente) hierbij behulpzaam te zijn, is de CROW-publicatie P307 'Kabels en leidingen in verontreinigde bodem' opgesteld. Daarin zijn alle mogelijke situaties en te ondernemen acties duidelijk beschreven, aan de hand van processchema's.
- 4 Tevens is het van belang dat de initiatiefnemer zich op de hoogte stelt van mogelijke overige gemeentelijke randvoorwaarden, zoals vanwege archeologie en vanwege bomen (en ander openbaar groen).

Brengen en halen

De initiatiefnemer is uiteraard zelf verantwoordelijk voor de naleving van diens verplichtingen. Het is echter een kleine moeite dat de gemeente de initiatiefnemer even op die vereiste acties wijst. Dat de procesgang efficiënt en zorgvuldig verloopt, is een gezamenlijk belang. Inderdaad: 'brengen en halen'. De gemeente kan de procesgang bevorderen door de volgende concrete adviezen in acht te nemen:

Vergunningverlening/beheer openbare ruimte

Deze afdeling wijst een aanvrager/initiatiefnemer actief op diens verantwoordelijkheid om zelf tijdig op zoek te gaan naar informatie omtrent bodemkwaliteit (onder andere bij het gemeentelijke bodemloket). De vergunningverlener kan hierbij ook proactief te werk gaan, door - voorafgaand aan de feitelijke vergunningverlening - bij de collega's van de afdeling milieu (bodemloket) te checken of (ook) daar al een vraag om bodeminformatie is neergelegd.

Dat er voorafgaand aan het eigenlijke graafwerk een graafmelding via Klic-online verplicht is, behoort elke grondroerder te weten. Desondanks kan het geen kwaad om dit volledigheidshalve te vermelden. Verder is het aan te bevelen om tevens te wijzen op de mogelijke archeologische en boomtechnische randvoorwaarden die in de gemeente van kracht zijn.

Milieuzaken/gemeentelijk bodemloket

Het is aanbevelenswaardig als het gemeentelijke bodemloket een initiatiefnemer actief wijst op het nut van een tijdige oriëntatiemelding (via Klic-online). Daarmee kan initiatiefnemer tijdig nagaan welke ondergrondse infrastructuur hij ter plaatse kan aantreffen. Aldus ontsloten informatie kan zelfs aanleiding geven om het beoogde tracé alsnog aan te passen. Ook attendering op de mogelijke archeologische en boomtechnische randvoorwaarden is geen overbodig advies. Zelfs een actieve verwijzing naar de afdeling vergunningverlening vanwege de benodigde toestemming voor opbreking van de grond en de aanleg van netten, blijkt soms geen overbodig advies.

Tijdig verwijzen is beter dan discussie, vertraging of handhaving achteraf...!

¹ Het graafwerk zelf dient te geschieden conform de richtlijn Zorgvuldig graafproces (CROW-publicatie 250: 'Graafschade voorkomen aan kabels en leidingen'); dit behelst onder andere het graven van proefsleuven ter verificatie van de via Klic-online ontvangen informatie.